

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi pôli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 3 gold. 40 kr. za pol leta 1 gold, 70. kr. za četrt leta 90 kr., pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold., za pol leta 2 gol 10 kr., za četrt leta 1 gold. 10 kr.

V Ljubljani 5. junija 1889.

Obs eg: Pouk o ravnanji proti strupeni rosi na trti. — Splošno vojsko gosencam. Zemljepisni in narodopisni obrazi. — Govor poslanca Kluna. — Govor poslanca Tonklja. — Naši dopisi. — Noviĉar.

Gospodarske stvari.**Pouk o ravnanji proti strupeni rosi na trtah.**

Uže mnogo let razsaja po vipavski dolini trtna bolezen „strupena rosa“, ki jo provzroĉa „peronospora viticula“. Ta bolezen kaŹe se pa zadnja leta ĉedalje silnejša tudi po Dolenjskem in Œtajarskem. Bolezen obstoji, na kratko povedano, v tem, da listje priĉne rumeneti in prezgodaj odpada; vsled tega ne more zoreti ni grozdje ni les, a trta hira, slednjiĉ pa celo pogine. Ta bolezen, kakor tudi vse druge glivske, Œiri se pa toliko silneje, kolikor bolj vlaŹno in sploh spremenljivo je vreme. LetoŒnja spomlad kaŹe, da boĉe naredila strupena rosa preĉej Œkode, zato smatramo za svojo dolŹnost, da opozorimo vinŒĉake na njo. Uže veĉ let zaporedoma smo prijavljali v tem listu, kako je ravnati proti strupeni rosi, proti kateri pomaga Œkropilo z raznimi kemijskimi zmesmi. Danes objavljamo pa pouk o tej reĉi, kakor ga ravnokar objavlja c. kr. kmetijsko druŒtvo v Gorici v svojem „Gospodarskem listu“.

Kakor dokazujejo poskuŒnje preteklih treh let, sponaŒalo se je kot izdatno sredstvo razumno Œkropljenje s takimi zmesmi, kojim je glavni sestavni del baker, in posebno z bakreno-apneno zmesjo, katera se pripravlja tako-le:

Za vsak hektoliter zmesi, ki jo hoĉemo napraviti, denemo tri kilograme bakrenega vitrijola v redko tkano cunjico ali v kako vreĉico, ki jo je potem z vrvico zavezati, na to vzamemo bedenj (ĉeber) ali kako drugo posodo, v kateri naj bo 50 litrov vode in na robu zabit Źrebelj, na katerega obesimo z vrvico omenjeno vreĉico, tako, da bo samo do srede pod vodo. V 12 urah se raztopi ves vitrijol; zato zadostuje, da spravimo to delo prejšnji veĉer, da bo vitriolova raztopnina o pravem ĉasu

pripravljena. Zmehĉajmo tudi 1½ kilograma Źivega apna, ali pa 3¾ kilogr. enako 2½ litrom ugaŒenega apna v drugih 50 litrih vode. Ta beleŹ (apneno tekoĉino) vlijemo skozi sito, ki naj mu bodo za spoznanje gostejŒe luknjice nego Źveplalnici, v vitrijolovo raztopnino; to pa meŒamo s palico tako dolgo, dokler postane zmes enakobarvena.

ĉe smo rabili ĉist vitrijol in dobro apno, pa ĉe smo tako ravnali, kakor je tu popisano, mora biti zmes svetlo-viŒnjava, in kedar se za nekoliko ĉasa poleŹe, bode tekoĉina nad njo popolnoma brez barve.

ĉe pa ni taka, ampak ĉe je veĉ ali manj viŒnjava, pa je znamenje, da ni bilo zadosti apna, in trebalo ga bo dodati, drugaĉe bi utegnila zmes zelenim delom trte Œkodovati, in to zaradi tega, ker bi bilo v njej Œe preĉej nerazkrojenega bakrenega vitrijola. Da se ognemo te neprilicnosti, storimo najbolj, ĉe vselej stehtamo Źivo ali ugaŒeno apno. Kedar rabimo, kakor po navadi, ugaŒeno apno, pojde nam bolj delo izpod rok, ĉe je zmerimo nego stehtamo. V ta namen vzemimo cilindrsko posodo od belega kositarja po premeru in znotranji visokosti 147 milimetrov, ali pa kubiĉno leseno Œkrinjico, koje strani merijo 136 milimetrov. ĉe ravnamo tako, ognemo se tudi preobilosti apna v bakreno-apneni zmesi, katera bi nekoliko ĉasa zavirala uĉinek bakra.

Razume se samo po sebi, da moramo vsakokrat dobro premeŒati zmes, kedar je vzamemo nekoliko, da napolnimo Œkropilnico.

Bakreni vitrijol mora biti kolikor mogoĉe ĉist. Znamenja zadostne njegove ĉistosti so: Źivomodra barva, da so posamezni kristali enakŒne barve in podobe, da se popolnoma raztopi v ĉisti vodi, slednjiĉ, da se taka vodna vitrijolova raztopnina ne zmoti ter ne naredi vidne goŒĉe, tudi ĉe je nekoliko dni razpostavljena zraku.

Prvo ravnavo je zvrŒiti, kakor hitro grozdje prvi krat ocvete, to je okoli polovice junija. ĉe se pa

nospora prikaže, predno trta cvete, ali kadar cvete, naj se nemudoma zvrši ravnava; popisana zmes ne poškoduje prav nič cvetja. Drugo ravnavo je opraviti v 4 do 6 tednih po prvi: posebno moramo skrbeti za to, da poškopimo vse nove liste, ki so se v tem času razvili. Po opazovanji novega perja bomo spoznali, ali se moramo zato, ker se je bolezen povrnila, morda požuriti z drugo ravnavo.

Tu moramo posebno poudarjati, da najizdatnejše ravnave so tiste, katere izvršimo, predno se prikaže bolezen.

Včasih se prikazuje peronospora samo sporadno, to je, le tu pa tam na kakem posameznem listu in ostaja tako nekoliko časa, ne da bi se zganila; toda hipoma se prav močno razvije in splošno razširi, kakor bi jo bil blisk raznesel. V takem slučaju ni mogoče, da se škropi ali potrosi še prej, ko je bolezen uže močno poškodovala trte. Da se to lahko zgodi, uče nas žalostne izkušnje lanskega leta. Zato pa zahteva previdnost, da poškopimo ali potrosimo trte prvokrat uže, ko slutimo, da se zelo bliža.

Za škropljenje je dobro rabiti škropilnico, katera mora zadostovati ne samo vsem drugim pogojem, ampak tudi škropiti tekočino razprašeno v mnogo enakoličnih kapljic na daljavo 1 do 2 metrov.

Delavec bo stopal enakomerno naprej in držal škropilnico tako, da bo tekočina zviška deževala na trtno perje.

Zadosti je, če se poškopri le površni del listov, to pa, predno se poveže omladje na kolce, ali pa nekoliko dni po tem, da se perje uravna, in da pride površna stran listov v naravno lego.

Škropi naj se raje obilo, in sicer tako, da se porabi okoli 100 litrov zmesi za 100 dobro obraslih trt.

Posamezne ravnave ali škropljenja je treba zvrševati ob suhem vremenu in da ni prevetrno, tudi ne ob takem času, ko solnce prehudo pripeka (od 11. ure dopoldne do 3. popoldne); priporočamo pa, naj se ne opušča navadno žveplanje proti trtni bolezni (oidium).

Bakreni žveplik se v drugih oblikah — na pr. kot prašna zmes — ni v preteklih letih z enakim uspehom rabil, kakor apneno-bakrena zmes, ali pa je imel v takih oblikah rabljen, škodljive nasledke za škropljene trte. Zato ne moremo nikakor priporočati, da se take raztopine in zmesi še dalje rabijo bolj na obilo.

O bakreno-apneni zmesi moramo omeniti, da je delala prav povoljno tudi tedaj, ko je imela v sebi manj bakra, nego je popisano v tem pouku. Zato lahko priporočamo, da se naredi večje poskušnje s tako stanjšano zmesjo. Ravnati pa je s to zmesjo tako, kakor je razloženo v tem pouku; pripravljati jo je tudi tako, kakor je popisano za zmes s 3% bakrenega vitrijola in ni treba družega, nego stanjšati jo, kadar je napravljena, s polovico (50 litrov) ali z enoliko (1 hekto) ali pa s podvojeno množino (2 hekta) vode, da se dobi zmes z

2%, oziroma 1 1/2% ali 1% bakrenega žveplika. Nikakor pa ne moremo svetovati, da se zmes toliko stanjša, da bi imela še manj nego 1% vitrijola.

Splošno vojsko gosencam.

Lansko leto pustili bili so metulji na sadnem drevju mnogo svoje zalege. To kazalo je med zimo na drevju pripravljeno bingljajoče suho listje, v katerem prezimil bil je glogovi belin. Nekateri bolj zavedni kmetovalci sadjerejci obrali so med pretečeno zimo in pričetkom pomladi svoje sadno drevje te zalege do čistega, ali kaj dosežejo posamezniki? Sosedje se za sovražnika menili niso; ta oglodal je najpreje njihovo drevje, ko na tem več živeža za svojo požrešnost imel ni, poiskal si je živeža na onem sosednem sadnem drevju, katero se je mrčesa obrano, lepo razvijalo, zelenelo in cvetelo. Temu dokaz najboljši so oni kraji po domovini, v katerih sadno drevje še sedaj ob začetku junija golo, liki v sredi trde zime — po sadovnjakih stoji. Grdi sovražnik je svojo požrešnost sicer za letos večinoma dokončal in belin uže v prav mnogem številu okoli frli; a ni še ves svoje metafoze dognal — bode še mnogobrojnejši, kar more se slednji dan opazovati.

Poglavitne gosenice bile so letos v tem okraji (in mislim, da tudi po drugih sploh) one glogovega belina, obročarice, zlatoritke in sedaj debeloglavke. Prve morejo se z malim trudom prav lahko med zimo in ob začetku pomladi s tem pokončati, da se suho, na drevju ostalo listje v košarice do čistega obere in potem uže kakor si bodi, sožge, (kakor in kar je bilo lansko leto o svojem času povedano v „Novicah“) ali pa, da se koncem meseca marca in ob začetku aprila, ko so gosenčice uže izlezele, a so zvečer in zjutraj še na suhem listju skupaj zbrane, z gosenčjo bakljo na tem posmode in vničijo. Ta zadnji čin se je letos tukaj na gospod župnikovem vrtu kaj dobro obnesel; samo o pravem času mora biti izvršen.

En sam delavec je v teku dobrih 3—4 ur z gosenčjo bakljo nad 150 sadnih dreves rešil hudega sovražnika. Tudi je za druge tri omenjene gosenčje vrste najpripravnejši pripomoček gosenčja baklja, s katero morejo se prava čuda delati, česar sem iz lastne skušnje sam do dobrega prepričan.

Uže letos je ta grdi sovražnik sadni pridelek po krajih, kjer je v ogromnem številu nastal, najmanj za dve leti popolno vničil; požrl je letošnji zarod še preje nego moglo se je cvetje razviti; a ker bode hudo objedeno sadno drevje komaj v drugi rastni dobi brez posebne nesreče zopet pošteno ozelenelo, tudi drugo leto cvetja ne bode na takem drevju, ker leto; brstov razviti ne bode moglo.

Ker je sovražnik letos uže tako mnogobrojen, kaj bode še le prihodnje leto, ako kaka posebna kazen božja čezenj ne pride?